

Hemşirelik ve Tükenmişlik ile İlgili Makalelerin Son 10 Yılı: Bibliyometrik Analiz

Last 10 Years of Articles on Nursing and Burnout: Bibliometric Analysis

Erhan SERT^a, Gülcan KENDİRKIRAN^b

^aArel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik ABD, İstanbul, Türkiye

^bHaliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik ve tükenmişlik ile ilgili makalelerin bibliyometrik analizinin yapılması amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, “hemşirelik ve tükenmişlik” ile ilgili 2014-2023 yılları arasında yayımlanan makaleleri içermektedir. Araştırmanın verileri, 03.03.2023 tarihinde “Web of Science” veri tabanı kullanılarak toplanmıştır. Anahtar kelime olarak “burnout” kullanılmış, 2014-2023 yılları arası ve doküman tipi “makale” olan yayınlar analize dâhil edilmiştir. Çalışma kategorisi olarak “nursing” belirlenmiştir. Bu kapsamda 4.064 makalenin VOSviewer programı aracılığı ile içerik analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Analize dâhil edilen yıllar arasında “hemşirelik ve tükenmişlik” konulu makalelere toplamda 17.498 yazar katkıda bulunmuştur. En sık kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde; 1.026 kez “burnout”, 286 kez “COVID-19”, 264 kez “nurses”, 244 kez “job satisfaction” olduğu görülmektedir. En fazla doküman ile katkı sağlayan üniversite “Stanford University” (111 doküman) olmuştur. Doküman sayıları bakımından en üretken ülke 1.869 doküman sayısı ile Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. Türkiye 82 doküman sayısı ve 538 atıf ile katkı sağlamıştır. Ülkelerin toplam atıf sayıları incelendiğinde, Amerika Birleşik Devletleri 23.828 atıf sayısı ile en fazla katkı sunan ülke konumundadır. **Sonuç:** Hemşireler, çalışma şartları, iş yükü, iş doyumu, pandemi, doğal afetler, vardiyalı sistem vb. pek çok konu nedeni ile yüksek oranlarda tükenmişlik yaşamaktadırlar. Bu doğrultuda sebebi araştırmak ve yol gösterici önerilerde bulunmak amacı ile hemşirelerde tükenmişlik ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı gün geçtikçe artış göstermektedir. Bibliyometrik analizin sınırlılıkları dikkate alındığında, hemşirelik ve tükenmişlik ile ilgili çözüm odaklı yeni yayınlar yapılması, yayınların derinlemesine nitel analiz içeren çalışmalarla incelenmesi ve ortaya konacak sonuçlar doğrultusunda eksikliklerin giderilmesi önerilebilir.

ABSTRACT Objective: In this study, it is aimed to make a bibliometric analysis of articles on nursing and burnout. **Material and Methods:** The research includes articles published between 2014-2023 on “nursing and burnout”. The data of the research were collected on 03.03.2023 using the Web of Science database. “burnout” was used as a keyword, and publications between 2014 and 2023 with “article” document types were included in the analysis. Nursing was determined as the study category. In this context, content analysis of 4,064 articles was made through the VOSviewer program. **Results:** A total of 17,498 authors contributed to articles on “nursing and burnout” between the years included in the analysis. When the most frequently used keywords are examined; It is seen that “burnout” 1,026 times, “COVID-19” 286 times, “nurses” 264 times, and “job satisfaction” 244 times. The university that contributed the most documents was “Stanford University” (111 documents). The most productive country in terms of the number of documents was the USA with the number of 1,869 documents. Türkiye contributed with 82 documents and 538 citations. When the total number of citations of the countries is examined, the USA is the country that contributes the most with 23,828 citations. **Conclusion:** Nurses, working conditions, workload, pandemic, natural disasters, shift system, etc. They experience high rates of burnout due to many issues. In this direction, the number of studies on burnout in nurses is increasing day by day to investigate the cause and make guiding suggestions. Considering the limitations of bibliometric analysis, it can be suggested to make new solution-oriented publications on nursing and burnout, to examine the publications with in-depth qualitative analysis, and to eliminate the deficiencies in line with the results to be revealed.

Anahtar Kelimeler: Hemşireler; iş doyumu; tükenmişlik

Keywords: Nurses; job satisfaction; burnout

Correspondence: Erhan SERT

Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik ABD, İstanbul, Türkiye

E-mail: erhansert3@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 12 May 2023

Received in revised form: 25 Sep 2023

Accepted: 03 Nov 2023

Available online: 10 Nov 2023

2146-8893 / Copyright © 2023 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Türk Dil Kurumu tükenmişliği “Gücünü yitirmiş olma, çaba göstermeme durumu.” olarak tanımlamıştır.¹ Çoğumuz tükenmişliği, en kötü şekliyle kariyer başarısızlığına neden olan, genellikle fiziksel ve duygusal tükenme ile birlikte, uzun vadeli, işle ilgili çözümlenemeyen stres olarak anlamışızdır.² İlk olarak 1974 yılında Herbert Freudenberger tarafından tanımlanan tükenmişlik kavramı bundan daha fazlasıydı. Yorgunluğun yanı sıra duyarsızlaşma, etkisizlik duyguları ve başarı eksikliğini de içeriyordu. Etkilenen insanlar kişiselikten uzaklaşmış hissediler, etraflarındakilerden kopukturlar ve önemli olduğunu bildikleri şeylerle ilgilenmezler. İyi bir sonuca ulaştıklarında bile kendilerini etkisiz hissediler. Ancak zamanla tükenmişlik, sağlık çalışanlarını çok daha az etkili hâle getirebilir ve düşük performansla yol açabilir.²⁻⁴

Çalışma ortamında karşılaşılan sorunlar ve duygusal etkiler; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalma ile karakterize olan tükenmişlik başta olmak üzere pek çok psikiyatrik sorunların gelişmesine yol açabilmektedir.⁵ Tükenmişlik, hastaya bakım verenler, hastalar ve sağlık kurumları için ciddi bir sorundur ve tükenmişlik sonucunda tıbbi hatalar, depresyon ve hasta güvenliği üzerindeki olumsuz etkiler ile karşılaşılabilmektedir.⁶ Tükenmişlik, bireylerin yaptıkları iş ne olursa olsun, yüksek iş talepleri ve/veya iş kaynaklarının eksikliğinden kaynaklanabilmektedir.⁷ Sağlık çalışanlarının tükenmişliği, yetersiz destek, artan iş yükleri, idari yükler, halk sağlığı altyapısına yetersiz yatırım ve hastaların ihtiyaç duyduğu bakımı yeterli düzeyde sağlayamamaktan kaynaklanan ve uzun yıllardır var olan manevi yaralanma durumu olarak belirtilmektedir.⁸

Alan Pritchard tarafından 1969 yılında ilk olarak ortaya atılan “Bibliyometri”yi Pritchard, yazılı iletişimi analiz ederek bu iletişimin süreçlerine, bir bilim dalının gerçekliğine ve gelişimine dair yol göstermek amacıyla matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin uygulanması şeklinde tanımlamaktadır.⁹ Bibliyometrik analiz, bilimin nicel bir analizini yürütmek için farklı yöntemlerin bir kombinasyonudur.¹⁰ Bu analiz için kullanılan ölçütlerden biri, makalenin araştırmacılar tarafından kaç kez alıntılındığını gösteren alıntı sıklığını içerir. Bu nedenle,

en sık atıf yapılan makale, bilim topluluğu üzerinde muhtemelen en çok etki yaratan makaledir.¹¹ Bibliyometrik çalışmalar için kullanılan CiteSpace (Chao-mei Chen tarafından geliştirilen) ve VOSviewer (Nees Jan van Eck ve Ludo Waltman tarafından geliştirilen), ülkeleri/bölgeleri, kurumları, yazarları ve anahtar kelimeleri analiz ederek bilgi bilimi alanında yaygın olarak kullanılan ve böylece araştırma alanının gelişim sürecinin kapsamlı bir şekilde yorumlanmasını sağlayan Java tabanlı iki bilgi görselleştirme yazılımıdır.^{10,12}

Hastaların bakımını üstlenme, ölüm ve yas süreçlerine sık sık tanıklık etme, birçok konuda duygusal zorluklara maruz kalması nedeni ile sağlık çalışanları arasında stresi ve mesleki tükenmişlik sendromunu en fazla yaşayanlar hemşirelerdir ve bu konuda yapılmış çalışmaların fazla olması nedeni ile analiz içerikli çalışmalara uygun olduğu belirtilmektedir.¹³ Czeglédi ve Tandari-Kovács tarafından yapılan çalışmada, Genel Hemşirelik Stres Ölçeği’ne dayalı olarak, yanıt verenlerin %15,7’si yüksek stres yüküne, %65,6’sı orta stres yüküne ve 1/5’inden azının (%18,2) düşük stres yüküne sahip olduğu belirtilmektedir.¹⁴ Lipienné Krémer ve ark. tarafından 163 uzman hemşire ve 55 doktor ile yapılan çalışmada, sağlık çalışanlarının yaklaşık %30’unda tipik olarak yüksek yoğunlukta duygusal tükenme, 1/5’inde de yüksek sıklıkta ve yoğunlukta duyarsızlaşma olduğu belirtilmektedir.¹⁵ Murthy tarafından yapılan çalışmada, tükenmişlik nedeni ile hemşirelerin yaklaşık %52’sinin, doktorların %20’sinin klinik uygulamalarını bırakmayı planladıkları ifade edilmektedir.⁸ Bunlara ek olarak; pandemi gibi küresel sorunlar, sağlık çalışanlarında akut stres bozukluğu ya da travma sonrası stres bozukluğu gibi durumlar yaratarak tükenmişlik yaşamalarına sebep olabilmektedir.¹⁶ Tükenmişlik sağlık çalışanları arasında özellikle de hemşireler arasında önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu nedenle çalışma; hemşirelerde “tükenmişlik” ile ilgili yapılmış çalışmalara erişerek bu konuda ortaya konan sonuçları belirlemek ve eksikliklerin giderilmesine katkı sunmaktır. Çalışma kapsamında araştırma soruları şu şekilde oluşturulmuştur.

1. “Tükenmişlik” ile ilgili yıllık doküman sayısı ve atıf sayıları nedir?

2. “Tükenmişlik” konulu makalelerde kullanılan anahtar kelimeler nelerdir ve eş oluşum haritası nasıldır?

3. “Tükenmişlik” konulu en çok atıf alan makaleler hangileridir?

4. “Tükenmişlik” konulu makalelerde en üretken yazarlar, kurumlar ve ülkeler hangileridir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ETİK BEYAN

Çalışma, literatürde var olan yayımlanmış makalelerin incelenmesi doğrultusunda gerçekleştirilmiş olup etik süreçleri gerektirmemektedir. Ayrıca bu çalışma Helsinki Deklarasyonu prensipleri hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

BİBLİYOMETRİK VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri, 03.03.2023 tarihinde Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılarak toplanmıştır. Anahtar kelime olarak “burnout” kullanılmış, 2014-2023 yılları arası ve doküman tipi “makale” olan yayınlar analize dâhil edilmiştir. Çalışma kategorisi olarak “nursing” belirlenmiştir. Bu kapsamda 4.064 makalenin VOSviewer programı aracılığı ile içerik analizi yapılmıştır.

BULGULAR

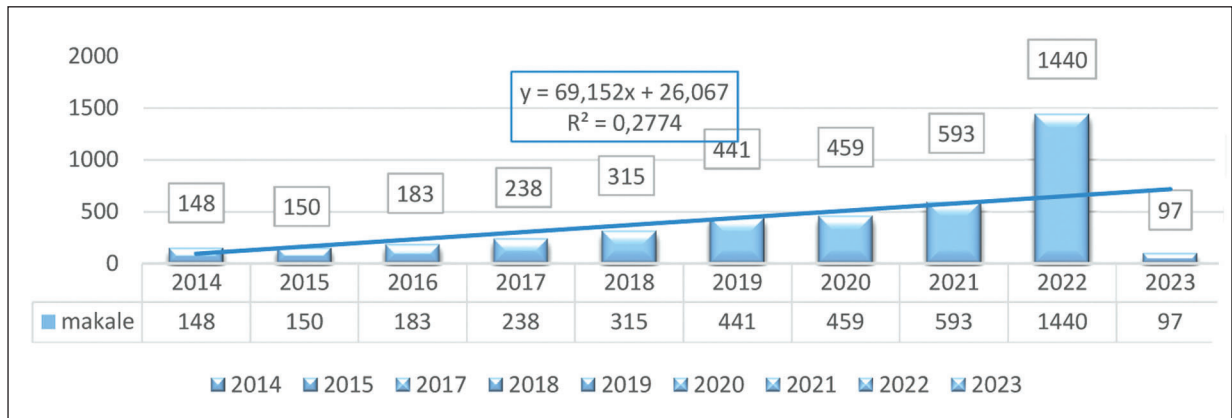
TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER

Araştırma kapsamında ele alınan yıl aralığında 4.064 makale analize tabi tutulmuştur. “Tükenmişlik” ko-

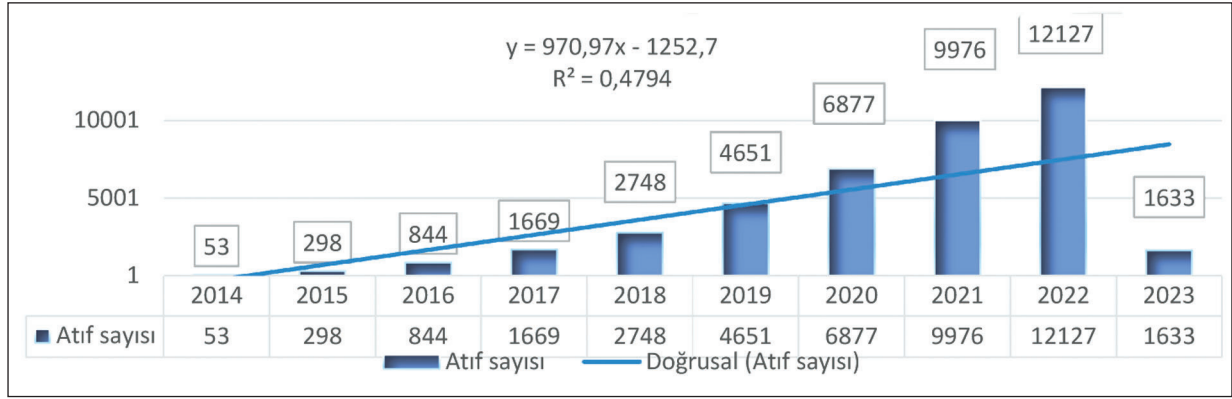
nusunun H-indeksi 71’dir. WoS veri tabanında ilgili konuyla alakalı makale ilk olarak 1991 yılında 3 adet yayımlanmış ve yayımlanan yayınlar yıllara göre değişiklik göstermiştir. 1991 yılından itibaren ise her yıl düzenli olarak yayımlanmaya ve yayın sayısındaki artış devam etmiştir. Ele alınan yıllar arasında ise 2022 yılında en yüksek düzeye ulaşarak 1.440 adet makale yayımlanmıştır. WoS kategorileri açısından makalelerin en çok hangi alanlarda yazıldığına bakıldığında ise 1.055’inin “Nursing”, 588’inin “Health Care Sciences Services”, 505’inin “Medicine General Internal”, 477’sinin “Public Environmental Occupational Health” ve 380’inin “Education Scientific Disciplines” kategorilerinde olduğu görülmüştür.

Tükenmişlik ile ilgili yıllık doküman sayısı ve atıf sayılarına yönelik araştırma sorusu bağlamında yanıtlar Şekil 1’de verilmiştir.

İlk kez WoS veri tabanında 1991 yılında tükenmişlik konulu 3 adet makale yayımlanmış ve bu yıldan itibaren yayımlanan makale sayıları artarak yayımlanmaya devam etmiştir. Düzenli olarak “tükenmişlik” konulu makalenin yayımlanmaya başlaması ve sayısı son 10 yılda oldukça artmıştır. Şekil 1’de son 10 yılda “tükenmişlik” konulu yayımlanan makalelerin sayısı gösterilmektedir. 2014 yılında 148 adet makale yayımlanmış iken 2022 yılında 1.440 adet makale yayımlanarak rekor düzeye ulaşmıştır. Bu durumun artmasında toplumsal olarak önemli bir konu olarak görüldüğü için araştırmacıların tükenmişlik sendromu üzerinde durduğunu söylemek mümkündür. Süreç, $R^2=0,2774$ olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1).

ŞEKİL 1: Tükenmişlik ile ilgili yayımlanan yıllık doküman sayıları.

ŞEKİL 2: Tükenmişlik ile ilgili yayımlanan makalelerin yıllık atf sayıları.

Atf sayılarında ise son 10 yılda düzenli olarak bir artma eğilimi olduğu görülmektedir. 2014 yılında tükenmişlik konulu makalelere 53 atf yapılmış iken 2022 yılında ise tükenmişlik konulu makalelere yapılan atf sayısı 12.127'ye yükselmiştir. Süreç, $R^2=0,4794$ olarak gerçekleşmiştir (Şekil 2).

“Tükenmişlik” konulu makalelerde kullanılan anahtar kelimeler ve eş oluşum haritasına yönelik araştırma sorusu bağlamında yanıtlar Tablo 1’de verilmiştir.

En sık kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde; 1.026 kez “burnout”, 286 kez “COVID-19”, 264 kez “nurses”, 244 kez “job satisfaction” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “stress”, “nursing”, “mental health”, “resilience”, “medical education”, “empathy” sırayla en çok kullanılan 10 anahtar kelimelerdir (Tablo 1).

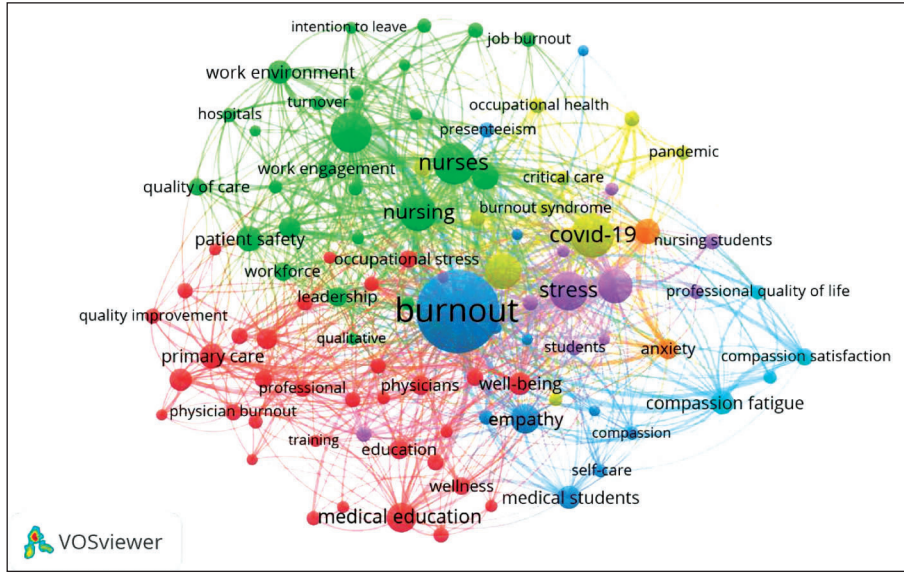
VOSviewer programı ile 2014-2023 yılları arasında yayımlanan “tükenmişlik” konulu 4.064 makalenin birlikte oluşum haritası Şekil 3’te gösterilmiştir. Bu analizde eşik değeri 20 olarak seçilmiştir. Makalelerde, 20’den daha fazla kullanılan anahtar kelimeler analize dâhil edildiğinde toplam 6.160 anahtar kelimenin 98’inin 20 ve üzeri kez kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 3’te, 20 ve üzeri kez kullanılan anahtar kelimelerin eş oluşum haritası gösterilmektedir. Yapılan analizler sonucunda 7 ana küme ortaya çıkmış ve bu kümeler haritada mor, mavi, yeşil, kırmızı, sarı, açık mavi renk ve turuncu ile gösterilmiştir. Kümeler incelendiğinde; kırmızı renkli kümede 34 anahtar ke-

TABLO 1: Tükenmişlik konulu makalelerde geçen anahtar kelimelerin sıklıkları.

Anahtar kelimeler	Frekans	Toplam bağlantı gücü
1 Burnout	1026	1885
2 Covid-19	286	637
3 Nurses	264	534
4 Job Satisfaction	244	461
5 Stress	221	497
6 Nursing	201	391
7 Mental Health	190	366
8 Resilience	182	434
9 Medical Education	133	178
10 Empathy	130	236

lime bulunmakta ve bu anahtar kelimelerden bazıları, “primary care”, “communication”, “medical education”, “wellness” şeklindedir. Yeşil renkli kümede 26 anahtar kelime yer almakta ve bu anahtar kelimelerden bazıları “nurses”, “nursing”, “work environment” şeklindedir. Mavi renkli kümede 12 anahtar kelime bulunmakta ve bu anahtar kelimelerden bazıları “burnout”, “compassion”, “health”, “empathy” şeklindedir. Sarı renkli kümede 10 anahtar kelime bulunmakta ve bu anahtar kelimelerden bazıları “burnout syndrome”, “moral distress” şeklindedir. Mor renkli kümede 10 anahtar kelime bulunmakta ve bu anahtar kelimelerden bazıları “nursing students”, “stress” şeklindedir. Açık mavi renkli kümede ise 6 anahtar kelime bulunmakta ve bu anahtar kelimelerden bazıları “compassion fatigue”, “compassion satisfaction” şeklindedir. Turuncu renkli kümede ise 2 anahtar kelime bulunmakta ve bu anahtar kelimeler “anxiety” ve “depression” şeklindedir (Şekil 3).

ŞEKİL 3: Tükenmişlik konulu makalelerde yer alan anahtar kelimelerin eş oluşum haritası.

“Tükenmişlik” konusunda en çok atıf alan makalelere yönelik araştırma sorusu bağlamında yanıtlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’de 2014’ten 2023 yılına kadar tükenmişlik konusundaki dokümanlardan en çok alıntı yapılan 10 makaleyi göstermekte olup yazar adları, yayın yılları vb. gibi diğer bilgiler tabloda yer almaktadır.

Aiken ve ark. tarafından hazırlanan “Nursing Skill Mix in European Hospitals: Cross-Sectional Study of The Association with Mortality, Patient Ratings, and Quality of Care” isimli makale en çok atıf alan makale olarak ilk sırada yer almaktadır. İncelenen makaleler doğrultusunda, 2017 yılında yayımlanmış makaleye 348 kez atıf yapılmış olup 45,43 yıllık ortalama atıf sayısına sahiptir. Bu makaleyi ikinci olarak Rushton ve ark. tarafından hazırlanan “Burnout and Resilience Among Nurses Practicing in High-Intensity Settings” isimli makale takip etmektedir. Bu makaleye 287 kez atıfta bulunulmuş ve yıllık ortalama atıf sayısı 31,89’dur. Üçüncü sırada ise Hart ve ark. yayımlanmış olduğu “Resilience in Nurses: An Integrative Review” isimli makale bulunmaktadır. Bu makaleye ise 227 kez atıfta bulunulmuş ve yıllık ortalama atıf sayısı 22,7’dir.¹⁷⁻¹⁹

“Tükenmişlik” konulu makalelerde en üretken yazarlar, kurumlar, ülkeler ve kaynaklara yönelik

araştırma sorusu bağlamında yanıtlar Tablo 3’te verilmiştir.

EN ÜRETKEN YAZARLAR, KURUMLAR VE ÜLKELER ATIF DURUMU

En Üretken Yazar Analizi

Analize dâhil edilen yıllar arasında “tükenmişlik” konulu makalelere toplamda 17.498 yazar katkıda bulunmuştur. Beş ve daha üzeri doküman sayısı ile dergiye katkıda bulunan yazar sayısı 152 olarak belirlenmiştir. Beş ve daha üzeri doküman sayısı bulunan ve en çok katkı sağlayan ilk 10 yazar listesi Tablo 3’te gösterilmiştir. Dergiye 18 doküman sayısı ile “Aiken, Linda H.” en fazla katkı sağlayan yazardır; 17 doküman ile “Sinsky, Christine A.”, 16 doküman ile “Mchugh, Matthew D.” katkı sağlamıştır.

Atıf sayısı bakımından ise “West, Colin P.” (821 atıf), “Sinsky, Christine A.” (763 atıf), “Shanafelt, Tait D.” (738 atıf) ilk üç sırada yer alarak ilgili literatüre en fazla katkı sağlayan yazarlardır.

En Üretken Kurum/Üniversite Analizi

Analize dâhil edilen yıllar arasında “tükenmişlik” konulu makalelerde minimum doküman sayısı (eşik değer) 10 olan kurumlar/üniversiteler dâhil edildiğinde toplamda 5.140 üniversite/kurum arasında 181’inin belirlenen eşik değeri geçtiği görülmüştür.

TABLO 2: En çok alıntı yapılan makalelerin listesi.

Makalenin başlığı	Yazarlar	Yayın yılı	Atıfların sayısı	Yıllık ortalama atıf sayısı
1 Nursing Skill Mix in European Hospitals: Cross-Sectional Study of The Association with Mortality, Patient Ratings, and Quality of Care	Aiken LH, Sloane D, Griffiths P, Rafferty AM, Bruyneel L, McHugh M, Mäler CB, Moreno-Casbas T, Ball JE, Aussenhofer D, Sermeus W	2017	318	45,43
2 Burnout and Resilience Among Nurses Practicing in High-Intensity Settings	Rushion CH, Batcheller J, Schroeder K, Donohue P	2015	287	31,89
3 Resilience in Nurses: An Integrative Review	Hart PL, Bramane JD, De Chesnay M	2014	227	22,7
4 Nursing Unit Teams Matter: Impact of Unit-Level Nurse Practice Environment, Nurse Work Characteristics, and Burnout on Nurse Reported Job Outcomes, and Quality of Care, and Patient Adverse Events-A Cross-Sectional Survey	Van Bogaert P, Timmermans O, Weeks SM, van Heusden D, Wouters K, Franck E	2014	170	17
5 Effects of Nurse Work Environment on Job Dissatisfaction, Burnout, Intention to Leave	Nantsupawat A, Kunaviktikul W, Nantsupawat R, Wichakkhum OA, Thienthong H, Poghosyan L	2017	154	22
6 Factors Influencing New Graduate Nurse Burnout Development, Job Satisfaction and Patient Care Quality: A Time-Lagged Study	Boamah SA, Read EA, Spence Laschinger HK	2017	126	18
7 The Association of Chinese Hospital Work Environment with Nurse Burnout, Job Satisfaction, and Intention to Leave	Zhang L, You LM, Liu K, Zheng J, Fang JB, Lu MM, Lu AL, Ma WG, Wang J, Wang SH, Wu X, Zhu XW, Bu XQ	2014	124	12,4
8 Work Environment, Job Satisfaction, Stress and Burnout Among Haemodialysis Nurses	Hayes B, Douglas C, Bonner A	2015	118	13,11
9 Burnout and Its Association with Resilience in Nurses: A Cross-Sectional Study	Guo YF, Luo YH, Lam L, Cross W, Plummer V, Zhang JP	2018	116	19,33
10 The Influence of Areas of Worklife Fit and Work-Life Interference on Burnout and Turnover Intentions Among New Graduate Nurses	Boamah SA, Laschinger H	2016	110	13,75

Tablo 4’te en üretken kurumların doküman ve atıf sayılarını gösterilmektedir.

En fazla doküman ile katkı sağlayan üniversite “Stanford University” (111 doküman) olmuştur. Bunu sırasıyla 97 doküman ile “University of Pensilvanya”, 95 doküman ile “Harvard Medical School”, 78 doküman ile “University of Michigan” takip etmektedir.

Atıf sayısı bakımından incelendiğinde ise; “University of California-San Francisco” (2.341 atıf), “University of Pensilvanya” (1.893 atıf), “Mayo Clinic” (1.772 atıf), “Stanford University” (1.538 atıf) yer almaktadır.

En Üretken Ülke Analizi

Analize dâhil edilen yıllar arasında “tükenmişlik” konulu makalelerde minimum doküman sayısı (eşik değer) 20 olan ülkeler dâhil edildiğinde toplamda 120 ülke arasında 40’ının belirlenen eşik değeri geçtiği görülmüştür. Tablo 5 en üretken ilk 10 ülkenin doküman ve atıf sayılarını göstermektedir.

Doküman sayıları bakımından en üretken ülke 1.869 doküman sayısı ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmuştur. Bu ülkeyi sırasıyla Çin (250), Kanada (238), İngiltere (224), Avustralya (222) takip etmektedir. Doküman sayıları bakımından Türkiye 101. sırada yer almaktadır. Türkiye 82 doküman sayısı ile 538 atıf ile katkı sağlamıştır.

Ülkelerin toplam atıf sayıları incelendiğinde ABD 1.869 dokümanla en fazla katkı yapan ülke olmasının yanı sıra 23.828 atıf sayısı ile en fazla katkı sunan ülke konumundadır. Atıf sayısı bakımından bu ülkeyi sırasıyla Kanada (3.126 atıf), Avustralya (2.778 atıf), İngiltere (2.313 atıf) takip etmektedir.

TARTIŞMA

Bilimsel araştırmaların sayısının hızla artması ve yapılan araştırmaların gelişen teknolojiye

TABLO 3: En fazla yayına sahip yazarlar.

	Yazarlar	Doküman sayıları	Atıf sayıları	Toplam bağlantı gücü
1	Aiken, Linda H.	18	666	39
2	Sinsky, Christine A.	17	763	39
3	Mchugh, Matthew D.	16	373	35
4	Stockdale, Susan E.	15	170	44
5	Shanafelt, Tait D.	14	738	37
6	West, Colin P.	13	821	39
7	Rubenstein, Lisa V.	11	182	30
8	Trockel, Mickey"	10	220	29
9	Dyrbye, Liselotte N.	9	213	31
10	Meredith, Lisa S.	8	180	24

TABLO 4: En üretken kurumlar/üniversiteler.

	Kurum/Üniversite	Doküman sayıları	Kurum/Üniversite	Atıf sayıları
1	Stanford University	111	University of California-San Francisco	2.341
2	University of Pensilvanya	97	University of Pensilvanya	1.893
3	Harvard Medical School	95	Mayo Clinic	1.772
4	University of Michigan	78	Stanford University	1.538
5	University of Washington	72	University of Washington	1.058
6	University of California-San Francisco	72	Northwestern University	941
7	Mayo Clinic	72	Harvard Medical School	879
8	University of Colorado	70	Emory University	773
9	John Hopkins University	60	University of Michigan	726
10	Brigham & Womens Hospital	54	University of Colorado	722

TABLO 5: En üretken ülkeler.

	Ülkeler	Dokümanlar	Ülkeler	Atıflar
1	Amerika Birleşik Devletleri	1869	Amerika Birleşik Devletleri	23.828
2	Çin	250	Kanada	3.126
3	Kanada	238	Avustralya	2.778
4	İngiltere	224	İngiltere	2.313
5	Avustralya	222	Çin	2.284
6	İspanya	118	İspanya	1.459
7	Almanya	110	İsviçre	1.039
8	İran	107	Hollanda	1.031
9	İtalya	94	İsveç	936
10	Brezilya	85	Almanya	836

paralel olarak ulaşılabilirliğin artması ile birlikte bibliyometrik çalışmalar ön plana çıkmaya başlamıştır. “Hemşirelik” ve “Tükenmişlik” kavramlarının uluslararası olarak hangi aşamada olduğunu ortaya koymak için yapılan bu çalışma, VOSviewer programı ile WoS aracılığıyla yapılan taramalar sonucunda alınan makaleler içerik analizi açısından incelenmiştir. VOSviewer veri tabanında “hemşirelik ve tükenmişlik” ko-

nulu ilk makale 1991 yılında yayımlanmıştır. Hemşirelik ve tükenmişlik konusunun kavramsal yapısını ve önemini vurgulamak için arama yapılırken WoS’de anahtar kelimelerin arama biçimi “konu” olarak seçilmiştir. Bununla birlikte hemşirelik ve tükenmişlik konusunun son 10 yıllık yapısının ortaya çıkarılması amaçlandığı için yayımlanma tarihi 2014 yılı sonrası olan yayımlanan makaleler ele alınmıştır. Araştırmaya

sadece makaleler dâhil edilmiş olup dil sınırlandırmasına gidilmemiştir. Elde edilen verilerde anahtar kelime ağı analizine yönelik haritalamayı ortaya çıkarmak için VOSviewer programı kullanılmıştır.

İlk kez WoS veri tabanında 1991 yılında tükenmişlik konulu 3 adet makale yayımlanmış ve bu yıldan itibaren yayımlanan makale sayıları artarak yayımlanmaya devam etmiştir. Düzenli olarak “tükenmişlik” konulu makalelerin yayımlanması ile birlikte makale sayısı son 10 yılda oldukça artmıştır. Yayımlanan makale sayısı 2014 yılında 148 adet iken 2022 yılında 1.440 adet makale yayımlanarak rekor düzeye ulaşmıştır. Bu durumun artmasında toplumsal olarak önemli bir konu olarak görüldüğü için araştırmacıların tükenmişlik sendromu üzerinde durduğunu söylemek mümkündür. Tükenmişlik konulu makalelere yapılan atıf sayısı 2022 yılında en yüksek düzeydedir. Medeiros-Costa ve ark. tarafından yapılan bibliyometrik analizde en fazla çalışmanın 2015 yılında yapıldığı belirtilmektedir.¹³ Tükenmişlik konusunun son yıllarda daha da önem kazandığı söylenebilir.

En sık kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde ilk sıralarda “burnout”, “Covid-19” ve “nurses” olduğu görülmekle birlikte oluşum haritası incelendiğinde toplam 6.160 anahtar kelimenin 98’inin 20 ve üzerinde kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca yapılan analizler sonucunda 7 ana küme ortaya çıkmıştır. Oluşum haritası incelendiğinde ön plana “burnout”, “stress” ve “nurse” kelimelerinin çıktığı görülmektedir. Bu doğrultuda hemşirelik mesleğinin stres ve tükenmişlik kavramları ile karşı karşıya kaldığı düşünülmektedir. Ayrıca koronavirüs hastalığı-2019 ile birlikte artan fiziksel ve zihinsel yorgunluk, kaygı, stres gibi durumlar nedeni ile tükenmişlik konusunun daha da ön plana çıktığı söylenebilir.¹⁶

En çok atıf alan çalışmalar incelendiğinde sırasıyla; Aiken ve ark., Rushton ve ark., Hart ve ark. tarafından yapılan çalışmaların ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.¹⁷⁻¹⁹ En çok atıf alan yazarlar incelendiğinde ise ilk sırada "West, Colin P." yer almaktadır. de Oliveira ve ark. tarafından yapılan bibliyometrik analizde Aiken ve Sloane tarafından yazılan “Hospital Nurse Staffing and Patient Mortality, Nurse Burnout, and Job Dissatisfaction”, başlıklı makalenin en fazla atıf alan makale olduğu belirtilmektedir.²⁰ Hem-

şirelerde tükenmişlik ile ilgili çeşitli açılardan farklı yazarlar tarafından konunun ele alındığı görülmektedir.

Doküman sayısı açısından ele alındığında en fazla doküman ile ilk sırada “Stanford University”, en fazla atıf ile ilk sırada ise “University of California-San Francisco” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ülke olarak ele alındığında en fazla dokümana ve atıfa sahip ülkenin ABD, doküman açısından ikinci sırada Çin ve atıf sayısı açısından ikinci sırada Kanada olduğu görülmüştür. Türkiye ise doküman sayısı açısından 101. sırada yer almakta olup 538 atıf sayısına ulaşmıştır. Türkiye’nin de “hemşirelik ve tükenmişlik” konusunu yakından takip ettiği ve bu konu üzerinde çalışmalar yaptığı söylenebilir. de Oliveira ve ark. tarafından yapılan bibliyometrik analizde; en fazla katkı sağlayan üniversite olarak ilk sırada “University of Granada” (n=80), ikinci sırada “Shiraz University of Medical Sciences” (n=30) yer almakta olup en çok alıntı yapılan üç ülke ABD (n=11.203), Kanada (n=4.772) ve Çin (n=2.817) olarak belirtilmektedir.²⁰ Tükenmişlik konusunun evrensel bir kavram olduğu ve insanlar üzerinde bıraktığı etki ve önem açısından tüm dünyayı ilgilendiren bir konu üzerinde çalışmaların gün geçtikçe arttığı düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma 2014-2023 yılları arasında yayımlanan makaleleri içermektedir. Araştırma kapsamında sadece makalelerin incelenmesi amaçlandığından konferans başlıkları ve kitap başlıkları hariç tutulması çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca bu araştırma, hemşirelik ve tükenmişlik ile ilgili bir konuyu içeren konular ile sınırlandırılmıştır. Hemşirelik ve tükenmişlik ile bağlantılı olan ancak belgede açıkça belirtilmeyen tüm ek çalışmalar da değerlendirme dışı bırakılmıştır. Çalışmanın, WoS veri tabanından alınan verilerle analiz edilmesi de bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma, hemşirelik ve tükenmişlik üzerine genel bir değerlendirme fırsatı sunmakta ve çalışmada araştırmacılar için ön bir hazırlık imkânı sunmaktadır. Tükenmişlik, hemşirelerde gerek mesleki süreçler gerekse karşılaşılan salgın gibi farklı durumlarda ortaya

çıkabilmekte olup dünya genelinde araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Konuya yönelik nitel ve nicel daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir. Araştırmacılar, farklı veri tabanları üzerine incelemelerde bulunarak bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırma yoluna gidebilirler.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyesi veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Erhan Sert; **Tasarım:** Erhan Sert, Gülcan Kendirir; **Denetleme/Danışmanlık:** Gülcan Kendirir; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Erhan Sert, Gülcan Kendirir; **Analiz ve/veya Yorum:** Erhan Sert, Gülcan Kendirir; **Kaynak Tarafı:** Erhan Sert; **Makalenin Yazımı:** Erhan Sert, Gülcan Kendirir; **Eleştirel İnceleme:** Gülcan Kendirir; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Erhan Sert, Gülcan Kendirir.

KAYNAKLAR

1. Türk Dil Kurumu [İnternet]. © 2022 - TDK [Erişim tarihi: 02 Mart 2023]. Erişim linki: [\[Link\]](#)
2. Nunn K, Isaacs D. Burnout. J Paediatr Child Health. 2019;55(1):5-6. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
3. Stehman CR, Testo Z, Gershaw RS, Kellogg AR. Burnout, drop out, suicide: physician loss in emergency medicine, part I. West J Emerg Med. 2019;20(3):485-94. Erratum in: West J Emerg Med. 2019;20(5):840-1. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
4. Kim JH, Kim AR, Kim MG, Kim CH, Lee KH, Park D, et al. Burnout Syndrome and work-related stress in physical and occupational therapists working in different types of hospitals: which group is the most vulnerable? Int J Environ Res Public Health. 2020;17(14):5001. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
5. Carlotta MS, Palazzo Ldos S. Síndrome de burnout e fatores associados: um estudo epidemiológico com professores [Factors associated with burnout's syndrome: an epidemiological study of teachers]. Cad Saude Publica. 2006;22(5):1017-26. Portuguese. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
6. Rodrigues H, Cobucci R, Oliveira A, Cabral JV, Medeiros L, Gurgel K, et al. Burnout syndrome among medical residents: a systematic review and meta-analysis. PLoS One. 2018;13(11):e0206840. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
7. Shrestha DB, Katuwal N, Tamang A, Paudel A, Gautam A, Sharma M, et al. Burnout among medical students of a medical college in Kathmandu; A cross-sectional study. PLoS One. 2021;16(6):e0253808. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
8. Murthy VH. Confronting health worker burnout and well-being. N Engl J Med. 2022 18;387(7):577-9. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
9. Zeren D, Kaya N. Dijital pazarlama: ulusal yazının bibliyometrik analizi [Digital marketing: a bibliometric analysis of national literature]. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2020;17(1):35-52. [\[Link\]](#)
10. Železnik D, Blažun Vošner H, Kokol P. A bibliometric analysis of the Journal of Advanced Nursing, 1976-2015. J Adv Nurs. 2017;73(10):2407-19. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
11. Akmal M, Hasnain N, Rehan A, Iqbal U, Hashmi S, Fatima K, et al. Glioblastoma multiforme: a bibliometric analysis. World Neurosurg. 2020;136:270-82. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
12. Ge Y, Chao T, Sun J, Liu W, Chen Y, Wang C. Frontiers and hotspots evolution in psycho-cardiology: a bibliometric analysis from 2004 to 2022. Curr Probl Cardiol. 2022;47(12):101361. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
13. Medeiros-Costa ME, Maciel RH, Rêgo DPD, Lima LL, Silva MEPD, Freitas JG. Occupational Burnout Syndrome in the nursing context: an integrative literature review. Rev Esc Enferm USP. 2017;51:e03235. English, Portuguese. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
14. Czeglédi E, Tandari-Kovács M. A kiégés előfordulása és megelőzése lehetőségei ápolók körében [Characteristics and prevention of burnout syndrome among nurses]. Orv Hetil. 2019;160(1):12-9. Hungarian. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
15. Lipienné Krémer I, Harmath Á, Dió M, Soósné Kiss Z. A kiégési szindróma vizsgálatá neonatalis intenzív osztályok szakápolói és orvosai körében [Burnout syndrome among healthcare professionals of neonatal intensive care units]. Orv Hetil. 2022;163(32):1268-74. Hungarian. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
16. Raudenská J, Steinerová V, Javůrková A, Urits I, Kaye AD, Viswanath O, et al. Occupational burnout syndrome and post-traumatic stress among healthcare professionals during the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic. Best Pract Res Clin Anaesthesiol. 2020;34(3):553-60. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
17. Aiken LH, Sloane D, Griffiths P, Rafferty AM, Bruyneel L, McHugh M, et al; RN4CAST Consortium. Nursing skill mix in European hospitals: cross-sectional study of the association with mortality, patient ratings, and quality of care. BMJ Qual Saf. 2017;26(7):559-68. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
18. Rushton CH, Batcheller J, Schroeder K, Donohue P. Burnout and resilience among nurses practicing in high-intensity settings. Am J Crit Care. 2015;24(5):412-20. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
19. Hart PL, Brannan JD, De Chesnay M. Resilience in nurses: an integrative review. J Nurs Manag. 2014;22(6):720-34. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
20. de Oliveira DG, da Cunha Reis A, de Melo Franco I, Braga AL. Exploring global research trends in burnout among nursing professionals: a bibliometric analysis. Healthcare (Basel). 2021;9(12):1680. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)